

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöverotukea vuoden 2022 kiinteistöverotuksessa koskeviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöverotukea vuoden 2022 kiinteistöverotuksessa koskeviksi laeiksi (HE 82/2022 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

- Lakialoite LA 54/2021 vp Juha Mäenpää ps ym. Lakialoite laiksi kiinteistöverolain 3 §:n muuttamisesta

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Jukka Vanhanen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Vesa Kahilampi, maa- ja metsätalousministeriö
- johtava veroasiantuntija Sami Varonen, Verohallinto
- erityisasiantuntija Pekka Montell, Suomen Kuntaliitto
- johtaja Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Verojaosto on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Valiokunnan mietintö VaVM 13/2022 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kiinteistöverolakea väliaikaisesti ottamalla lakiin säännös vuoden 2022 kiinteistöverotuksessa sovellettavasta maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöverotuesta. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia sekä verotusmenettelystä annettua lakia.

Kiinteistöverotuki perustuisi Euroopan komission hyväksymiin tilapäisiin valtiontukisääntöihin talouden tukemiseksi Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen johdosta.

Tuki myönnettäisiin hakemuksesta alentamalla maatalouden harjoittajan omistamista maatalouden tuotantorakennuksista suoritettavaa veroa enintään 35 000 eurolla. Verohallinto poistaisi kiinteistöveron maksuvelvoitteen alennusta vastaavalta osalta ja palauttaisi suoritettua veron. Tuen edellytyksenä olisi, että tiettyjen tuotantopanosten osuus maatalouden tietyistä menoista on vähintään 15 prosenttia. Tukea ei voitaisi myöntää Ukrainan sodan johdosta asetettujen pakotteiden vastaisesti.

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia muutettaisiin väliaikaisesti säätämällä erät yli 10 000 euron määräisiä tukia koskevat tiedot julkisiksi.

Verotusmenettelystä annettua lakia muutettaisiin väliaikaisesti lisäämällä siihen säännökset tuen myöntämisen edellytysten täyttymisen arvioimisessa tarpeellisia tietoja koskevasta muistiinpanovelvollisuudesta, kun maataloutta harjoitetaan yhteiseen lukuun.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 31.8.2022. Kiinteistöverolain muuttamista koskeva laki on tarkoitettu olemaan voimassa 31.12.2022 saakka, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamista koskeva laki 31.12.2032 saakka ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamista koskeva laki osin 31.12.2032 saakka.

Lakialoite

Lakialoitteessa laiksi kiinteistöverolain 3 §:n muuttamisesta LA 54/2021 vp esitetään, että kiinteistöverolakiin lisätään verosta kokonaan tai osittain vapaiden kiinteistöjen luetteloon maatalouden tuotantorakennukset. Kiinteistöveroa ei olisi tämän seurauksena jatkossa suoritettava kyseisistä rakennustyypeistä lainkaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Esityksen mukaan maatilatalouden harjoittajia tuettaisiin alentamalla maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöveroa vuonna 2022. Tavoitteena on tukea maatalouden harjoittajia eräiden maatalouden alkutuotannon tuotantopanosten voimakkaasta hinnannoususta aiheutuvien kannat-

Valiokunnan mietintö VaVM 13/2022 vp

tavuusongelmien lieventämiseksi. Maatalousyrittäjien tuotantokustannukset ovat nousseet merkittävästi Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Sota on vaikuttanut merkittävästi sähkön, polttoaineen, rehujen ja lannoitteiden markkinoihin myös Suomessa. Tämä vaikeuttaa entisestään covid-19-pandemian jälkeisenä aikana jo vaikeutunutta tilannetta toimialalla. Kannattavuusongelmat koskevat erityisesti kotieläintiloja, jotka ovat hiljattain tehneet investointeja maatalouden tuotantorakennuksiin.

Kyse on väliaikaisesta toimenpiteestä, jota sovellettaisiin vuoden 2022 kiinteistöverotuksessa. Kiinteistöverolakiin lisättäisiin oma säännöksensä vuoden 2022 kiinteistöverotuksessa sovellettavasta maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöverotuksesta. Verohallinto alentaisi määrättyä kiinteistöveroä hakemuksesta, joka olisi tehtävä viimeistään 31.10.2022. Tukipäätökset olisi tehtävä viimeistään 31.12.2022. Esityksen mukainen sääntely perustuu Euroopan komission hyväksymiin tilapäisiin valtiontukisääntöihin talouden tukemiseksi Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen johdosta. Valtiontukikysymyksiä on käsitelty jäljempänä tarkemmin.

Hallituksen esityksen mukaan vuodelta 2021 kiinteistöveroä määrättiin maatalouden tuotantorakennuksista 15,8 miljoonaa euroa noin 61 600 verovelvolliselle. Näistä luonnollisia henkilöitä oli runsaat 60 700, ja heidän osuutensa maksettavasta verosta oli noin 85 prosenttia. Verosta 74 prosenttia määrättiin kymmenesosalle verovelvollisista. Vuoden 2021 tietojen mukaan 35 000 euron tukikatto rajoittaisi tuen myöntämistä vain yhden verovelvollisen osalta. Ehdotettu 10 euron alaraja tuen myöntämiselle rajaisi puolestaan tuen piiristä noin 11 100 verovelvollista ja kiinteistöveroä yhteensä noin 65 500 euroa.

Kiinteistövero on maatalouden tuloverotuksessa vähennyskelpoinen meno, joten veron alentaminen pienentäisi tuloverotuksen vähennyspohjaa vuodelta 2022 toimitettavassa tuloverotuksessa lisäten verotettavan tulon määrää alennusta vastaavasti. Hallitusohjelman mukaan kuntatalouteen vaikuttavat veroperustemuutokset kompensoidaan nettomääräisesti muuttamalla valtionosuuksia tai vastaavaa kiinteää määrärahaa 100-prosenttisesti taikka poistamalla muita tehtäviä tai velvoitteita. Tuloverotuksen vähennyspohjan pienentyessä kuntien tulot maatalouden harjoittajien ansiotuloista nousisivat hallituksen esityksen mukaan suuruusluokaltaan 2 miljoonalla eurolla, jolloin nettomääräinen kompensaatiotarve olisi noin 13 miljoonaa euroa. Veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvaus huomioitaisiin aikataulusyistä vuoden 2023 kuntien peruspalvelujen valtionosuudessa.

Asiantuntijakuulemisissa esitystä sinällään pidettiin hyvänä, mutta toisaalta myös nähtiin ehdotettu veropalautusmalli kankeahkona menettelynä ja pidettiin parempana sitä, että maa- ja metsätalouden talousrakennukset olisi kokonaan vapautettu kiinteistöverosta. Tärkeänä pidettiin kuitenkin myös sitä, että esityksen mukaisella mallilla edetään nopeasti eteenpäin. Lisäksi kuulemisissa tuotiin esille se, että valtion tukipolitiikassa tulisi käyttää harkintaa poikkeusoloissakin.

EU:n valtiontukikysymykset

Maatalouteen kohdistuvat julkisista varoista myönnettyt tuet samalla tavalla kuin muuhunkin taloudelliseen toimintaan kohdistuvat tuet, mukaan lukien veroetuuden muodossa myönnettyt tuet, tulevat arvioitaviksi EU:n valtiontukeä koskevien määräysten perusteella. Pääsäännön mukaan valtiontueksi katsottavat toimenpiteet on ilmoitettava Euroopan komissiolle ennen niiden käyt-

Valiokunnan mietintö VaVM 13/2022 vp

töönottoa. Hallituksen esityksessä ehdotettu sääntely perustuu komission 23.3.2022 antamaan tiedonantoon Valtiontukitoimenpiteitä koskevat tilapäiset kriisipuitteet talouden tukemiseksi Ukrainaan kohdistuneen Venäjän hyökkäyksen jälkeen (2022/C 131 I/01), jäljempänä kriisipuitteet. Komissio on 20.5.2022 antamallaan päätöksellä (SA.102914) hyväksynyt nyt kyseessä olevan tukiohjelman. Ehdotetuissa säännöksissä on otettu huomioon kriisipuitteiden mukaiset vaatimukset tuen enimmäismäärästä ja muista edellytyksistä.

Hallitus linjasi helmikuussa 2022 yhtenä täsmätoimenä, joilla vastataan energian hintojen nousuun, maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöveron poistamisesta väliaikaisesti vuonna 2022 edellyttäen, että toimi on EU-oikeudellisesti hyväksyttävä. Valtiovarainministeri Saarikko kävi 3.3.2022 neuvottelun kilpailukomissaari Margrethe Vestagerin kanssa toimenpiteen perusteista ja toteuttamismahdollisuudesta. Kaavaillusta kiinteistöveron poistamisesta annettiin ilmoitus komission kilpailun pääosastolle 7.3.2022. Notifikaatio perustui tuolloin komission 19.3.2020 antamaan tiedonantoon Tilapäiset puitteet valtiontukitoimenpiteille talouden tukemiseksi tämänhetkisessä covid-19-epidemiassa (2020/C 91 I/01) myöhempine muutoksineen. Kaavailtu verovapaus ei kuitenkaan osoittautunut käytännössä hallinnollisesti mahdolliseksi toteuttaa. Komission annettua Ukrainan sodan johdosta kriisipuitteet notifikaatiota jatkettiin esityksen mukaisen palautusmallin pohjalta.

Lopuksi

Valiokunta pitää hallituksen esityksessä ehdotettua väliaikaista kiinteistöverotukea maatalouden harjoittajille perusteltuna. Alentamalla maatalouden tuotantorakennusten kiinteistöveroa helpotetaan Venäjän Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyksen johdosta aiheutuneesta kustannuskriisistä kärsineitä maatalouden harjoittajia. Myös huoltovarmuuden turvaamisen näkökulmasta esitys on perusteltu, ja se on nähtävä osana niitä toimia, joilla on pyritty turvaamaan huoltovarmuutta. Maatalouden harjoittajien aseman helpottaminen ja huoltovarmuusnäkökohdat puoltavat myös kiireellistä aikataulua.

Valiokunnalla ei ole huomautettavaa esityksen yksityiskohtiin. Tuen saaminen edellyttää verovelvollisen hakemusta. Vaikka hakemusmenettely lisää jossain määrin hallinnollista taakkaa, on se perusteltu. Tukipäätösten tekeminen edellyttää verovelvollisten myötävaikutusta tuen myöntämisen edellytysten selvittämisessä erityisesti EU:n valtiontukisääntely huomioon ottaen. Komissio on 20.5.2022 antamallaan päätöksellä (SA.102914) hyväksynyt esityksen mukaisen tukiohjelman.

Lakialoite

Edellä esitettyihin perusteluihin viitaten valiokunta ehdottaa lakialoitteen hylkäämistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö VaVM 13/2022 vp

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 82/2022 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää lakialoitteeseen LA 54/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 9.6.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Timo Heinonen kok (osittain)
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps (osittain)
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Matias Martinen kok
jäsen Riitta Mäkinen sd
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Sari Essayah kd (osittain)
varajäsen Anne Kalmari kesk
varajäsen Toimi Kankaanniemi ps (osittain)
varajäsen Janne Sankelo kok
varajäsen Jussi Wihonen ps (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tarja Järvinen

Valiokunnan mietintö VaVM 13/2022 vp
Vastalause

VASTALAUSE ps, kok, kd

Perustelut

Maatalous on ajautunut vaaralliseen talouskriisiin. Viljelijöiden ja lihantuottajien tilat eivät kannata, ja laskupinot kasvavat. Monilla tiloilla kyse on eloonjäämistäistelusta. Maatalouden yrittäjätulon on arvioitu supistuneen 2021 jopa 20 prosenttia, ja heikentyminen jatkuu tänä vuonna. Osin tämä on pidemmän ajan tulostam, osin kyse on viimeaikaisista muutoksista. Huonon kesän 2021 jäljiltä tiloilla on pulaa rehusta, jonka hinta on noussut. Esimerkiksi maitotiloilla itse tuotettu rehuvilja menetettiin, minkä vuoksi tilat ovat joutuneet ostamaan kallista rehua ulkopuolelta. Samaan aikaan on osunut myös energian hinnannousu ja koneiden sekä koneenosien kallistuminen.

Sikatilallisten piirissä huolta aiheuttaa se, että tuottajahinnoissa ollaan suurin piirtein samassa kuin vajaa kymmenen vuotta sitten, mutta kustannukset ovat aivan toista luokkaa. Lisäksi moni on investoinut tilan kannattavuuteen, minkä vuoksi maatalouden harjoittajat ovat veloissa. Myös vienti sakkaa. Viime vuonna Kiina vähensi merkittävästi tuontiaan Euroopasta. Samalla kulutustottumukset ovat kulkeneet poispäin sianlihasta. Tilannekuva on kaiken kaikkiaan todella huolestuttava. Kotimaisen ruoan alkutuotannon olemassaolo ei ole vain maatalousyrittäjien asia vaan koko yhteiskunnan, sillä kysymys on kansallisen huoltovarmuuden perustasta.

Kiinteistövero on vuosittain maksettava, kiinteistön omistukseen perustuva vero. Kiinteistövero koskee sekä maata että rakennuksia. Maa- ja metsätalousmaa sekä vesialueet eivät kuulu kiinteistöveron piiriin, maatilojen rakennukset sen sijaan kuuluvat. Kyseinen vero siis on yksi maatalousyrittämisen kannattavuutta heikentävistä rasitteista. Vuonna 2020 Suomessa kiinteistöveroa kerättiin kokonaisuudessaan jopa 1 955 miljoonaa eli lähes 2 miljardia euroa (lähde: Tilastokeskus, Veronmaksajain Keskusliitto). Tästä maatalouden tuotantorakennusten osuus oli vuonna 2020 Verohallinnon tilastotietokannan mukaan vain 15 001 466 euroa, siis niukasti yli 15 miljoonaa euroa, eli kyse oli kiinteistöverotuksen kokonaisuuteen suhteutettuna suuruusluokaltaan melko pienestä tulosta valtiolle. Sen sijaan vaikeassa ja epävarmassa tilanteessa elävälle maatalousyrittäjälle tuotantorakennusten vero on merkittävä kuluerä kaiken muun ohella. Kuntien menettämä raha korvattaisiin tarvittaessa valtionosuusjärjestelmän kautta.

Lausumaehdotus 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa kansalliseen kompetenssiin kuuluvien asioiden, kuten vero- ja sosiaalipolitiikan pitämisen, kansallisessa päätösvallassa ja toteuttaa maataloutta tukevat verotukseen liittyvät toimenpiteet itsenäisesti.

Lausumaehdotus 2. Eduskunta edellyttää, että maatilatalouden taloudellista tilannetta sekä viljelijöiden tulonmuodostusta selvitetään ja hallitus sitoutuu tukemaan maanviljelijöitä heikon taloudellisen jakson yli.

Lausumaehdotus 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lain lannoitteiden alv-palautuksesta tukeakseen sitä, että kaikki peltolohkot kannattaa edelleen lannoittaa ja viljellä.

**Valiokunnan mietintö VaVM 13/2022 vp
Vastalause**

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena,

että hylätään 1. lakiehdotus,

että hyväksytään uusi lakiehdotus lakialoitteen LA 54/2021 vp pohjalta, (***Vastalauseen uusi lakiehdotus***)

että hyväksytään kolme lausumaa. (***Vastalauseen lausumaehdotukset***)

Vastalauseen uusi lakiehdotus

Laki

kiinteistöverolain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteistöverolain (654/1992) 3 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1060/2020, seuraavasti

3 §

Verosta kokonaan tai osittain vapaat kiinteistöt

Kiinteistöveroa ei ole suoritettava:

1) metsästä, maatalousmaasta eikä maatalouden tuotantorakennuksista;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa kansalliseen kompetenssiin kuuluvien asioiden, kuten vero- ja sosiaalipolitiikan pitämisen, kansallisessa päätösvallassa ja toteuttaa maataloutta tukevat verotukseen liittyvät toimenpiteet itsenäisesti.

Valiokunnan mietintö VaVM 13/2022 vp
Vastalause

2. Eduskunta edellyttää, että maatilatalouden taloudellista tilannetta sekä viljelijöiden tulonmuodostusta selvitetään ja hallitus sitoutuu tukemaan maanviljelijöitä heikon taloudellisen jakson yli.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee lain lannoitteiden alv-palautuksesta tukeakseen sitä, että kaikki peltolohkot kannattaa edelleen lannoittaa ja viljellä.

Helsingissä 9.6.2022

Vilhelm Junnila ps
Ville Vähämäki ps
Sari Essayah kd
Timo Heinonen kok
Matias Marttinen kok
Jukka Kopra kok
Janne Sankelo kok
Sari Sarkomaa kok
Sami Savio ps
Jari Koskela ps
Jussi Wihonen ps
Toimi Kankaanniemi ps